

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060303

BESLUT
2017-04-28
Stockholm

Mål nr
M 6422-16

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2016-06-22 i mål nr M 305-16, se bilaga A

KLAGANDE

PH

MOTPART

Båstads kommun

Ombud:

UT

SAKEN

Anläggningsavgift för allmän va-tjänst (spillvatten) avseende fastigheten XXX i Båstads kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Mark- och miljööverdomstolen undanröjer mark- och miljödomstolens dom och återförvisar målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt behandling.

Dok.Id 1345149

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

PH har yrkat att få fastställt att han inte är skyldig att betala anläggningsavgift för allmän va-tjänst för sin fastighet XXX.

Båstads kommun (kommunen) har motsatt sig att Mark- och miljööverdomstolen ändrar mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

PH har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande: Hans avloppsanläggning är godkänd av kommunens miljöansvarige. Att han 1997 ville ansluta sig till avloppsnätet men blev nekad att göra så av dåvarande miljöchefen är grunden till att han nu 19 år senare ska tvingas betala för en avloppsanslutning som gjordes 1974 på en tomt han då inte ägde. Han har inte fått någon information om att den allmänna va-anläggningen finns. Inte ens när han ville ansluta fastigheten 1997 fick han information om att det fanns en anslutningspunkt. Kommunen har heller inte kunnat bevisa att de skriftligen har informerat honom om detta. Hans utgifter för att gräva egen avloppsanläggning överträffar fakturan från 2014. Fakturan är en retroaktiv faktura och ska därför vara preskriberad.

Kommunen har till stöd för sin inställning anfört i huvudsak följande: Det är endast huvudmannen för den allmänna va-anläggningen som kan meddela förbindelsepunktens läge och på så sätt möjliggöra anslutning av fastigheten. Denna avgiftsskyldighet föreligger oavsett om fastigheten fysiskt har anslutits eller inte. Avgiftsskyldigheten är heller inte beroende av att fastigheten för tillfället har en godkänd enskild avloppsanläggning. Den behovsprövning som görs enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV) avseende avgiftsskyldigheten tar inte hänsyn till att den enskilda avloppsanläggningen är godkänd, utan detta har betydelse endast för fastighetsägarens rätt till ersättning för onyttigbliven enskild anordning enligt 40 § LAV. Vad som tidigare har förekommit med kommunens miljöenhet gällande den enskilda avloppsanläggningen på fastigheten har heller ingen betydelse för frågan om fastighetsägarens avgiftsskyldighet enligt LAV och va-taxa. Fastigheten

XXX ligger inom verksamhetsområde för spillvatten. I brev till fastighetsägaren har kommunen genom Nordvästra Skånes Vatten och Avlopp AB, NSVA, påpekat att fastigheten ligger inom verksamhetsområdet för spillvatten. Förbindelsepunkt för spillvatten har i dessa brev anvisats för fastighetsägaren och en faktura på anläggningsavgiften har därefter skickats till fastighetsägaren enligt Båstad kommuns va-taxa.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS SKÄL

Det överklagade målet inleddes hos Statens va-nämnd i juni 2015 och överlämnades till mark- och miljödomstolen den 1 januari 2016 då Statens va-nämnd upphörde. Nämndens handläggning reglerades i lagen (1976:839) om statens va-nämnd där det i 11 § angavs att nämnden skulle klarlägga tvistefrågorna, vara verksam för att målet utreddes och försöka förlika parterna. I samband med att lagen om statens va-nämnd upphävdes den 1 januari 2016 infördes i LAV ett antal nya paragrafer, däribland 53 a § som föreskriver att rätten ska se till att utredningen i målet får den inriktning och omfattning som krävs. I förarbetena till bestämmelsen (prop. 2015/16:11 s. 42) anges att utredningsansvaret i va-mål enligt den föreslagna bestämmelsen går längre än vad som gäller enligt rättegångsbalken, oavsett om det är fråga om ett dispositivt eller indispositivt tvistemål. Vidare anges att någon ändring i sak jämfört med Va-nämndens utredningsansvar (att vara verksam för att målet utreds) inte är avsedd. Bestämmelsen innebär således att mark- och miljödomstolen ska bedriva en aktiv materiell processledning. Förutom bestämmelser i LAV gäller för handläggningen av va-mål rättegångsbalkens regler enligt 4 kap. 1 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar.

Även enligt rättegångsbalkens regler ska rätten under förberedelsen verka för att tvistefrågorna blir klarlagda och parterna anger allt som de vill åberopa i målet. Rätten ska genom frågor och påpekanden försöka avhjälpa otydligheter och ofullständigheter i parternas framställningar (42 kap. 8 § andra stycket rättegångsbalken).

Som framgår av mark- och miljödomstolens dom har kommunen i brev daterat den

21 maj 2014 meddelat fastighetsägaren att fastigheten XXX är belägen inom verksamhetsområdet för vattentjänsten spillvatten och även informerat om läget för förbindelsepunkten. Kommunen har då enligt 24 § LAV rätt att fakturera fastighetsägaren för anläggningsavgift och som mark- och miljödomstolen angett är kommunens fordran i detta fall inte preskriberad.

PH har redan under mark- och miljödomstolens handläggning gjort gällande att kommunen förfarit felaktigt 1997 då han ville ansluta sig till det kommunala VA-nätet och att han därför tvingades anlägga en egen avloppsanläggning. Han har anfört att han 1997 fick ett besked av dåvarande miljöchefen i kommunen att han skulle gräva ett eget avloppssystem för att inte belasta kommunens nät. I Mark- och miljööverdomstolen har han tillagt att han vid denna tidpunkt inte fick besked om att det fanns en anslutningspunkt för hans fastighet till kommunens nät. Han har vidare gjort gällande att hans kostnader för den enskilda anläggningen överstiger kommunens nu framställda fordran mot honom.

Av utredningen i målet framgår att kommunen redan den 25 februari 1976 beslutade att fastigheten XXX skulle ligga inom verksamhetsområdet för kommunal vatten- och avloppsförsörjning. PH överklagande får uppfattas så att han gör gällande ett skadeståndsanspråk mot kommunen som han vill kvitta mot kommunens fordran på anläggningsavgift. Mark- och miljödomstolen har inte beaktat de av PH åberopade omständigheterna från 1997 annat än att domstolen bedömt att det ligger utanför målets prövningsram och angett att det får hanteras i annan ordning.

Frågan i målet är därför om PH skadeståndsanspråk mot kommunen, som han gör gällande ska kvittas mot kommunens anspråk på anläggningsavgift, kan prövas i nu aktuellt mål. Detta mål har inletts genom att PH har väckt talan mot kommunen i Va-nämnden för att få fastställt att han inte är betalningsskyldig för den anläggningsavgift som kommunens krävt honom på. Hans invändningar om kommunens agerande 1997 får därför närmast ses som att han vill, om kommunen anses ha en fordran mot honom, få fastställt att han har ett krav på skadestånd mot

kommunen som ska kvittas mot den fordran och att han därmed inte är skyldig att betala.

För att en specialdomstol, såsom en mark- och miljödomstol, ska vara behörig att till prövning uppta en invändning om kvittning, får kvittningsinvändningen inte avse en fordran som ska tas upp av en allmän domstol (jfr NJA 1992 s. 424).

Enligt 46 § LAV ska huvudmannen, om en fastighetsägare orsakats skada därför att huvudmannen har överskridit sin rätt eller åsidosatt en skyldighet enligt LAV eller föreskrifter meddelade med stöd av lagen, återställa det som rubbats eller fullgöra det som eftersatts och ersätta skadan. Vidare framgår det av 12 § andra stycket LAV att huvudmannen ska informera fastighetsägaren om förbindelsepunktens läge inom den tid som är skälig med hänsyn till fastighetsägarens intresse av att kunna planera för sin användning av fastigheten. Motsvarande bestämmelser fanns i 29 § och 13 § lagen (1970:244) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar som gällde år 1997 då kommunen, enligt PH, gav felaktig information till honom om va-anslutning och behov av va-anläggning.

Det finns utifrån angivna bestämmelser inget hinder mot att pröva PH skadeståndsanspråk som framställts kvittningsvis inom ramen för förevarande mål om anläggningsavgift (jfr. 10 kap. 17 § tredje stycket rättegångsbalken). De omständigheter som han åberopar ligger visserligen tjugo år tillbaka i tiden men eftersom kommunen i detta fall efter en genomgång av samtliga abonnenter i kommunen upptäckt att någon anslutningsavgift inte har debiterats fastighetsägaren för en spillvattenservis som anlades år 1974 och därför år 2014 informerat nuvarande fastighetsägare om förbindelsepunkten och fakturerat anslutningsavgift så är det lämpligt att även dessa åberopade omständigheter prövas i detta mål.

Mark- och miljööverdomstolen kan konstatera att det finns flera otydligheter och ofullständigheter i parternas framställningar såvitt avser PH invändning om skadestånd. Kommunen har exempelvis inte bemött invändningen om skadeståndskrav mer än att ange att de av PH åberopade omständigheterna om vad som förekommit med kommunens miljöenhet gällande den enskilda

avloppsanordningen på fastigheten inte har någon betydelse för frågan om fastighetsägarens avgiftsskyldighet enligt LAV och va-taxa. PH har inte heller angett något belopp för de kostnader han gör gällande att han har haft för anläggandet av sin avloppsanläggning. Dessa frågor borde ha utretts av mark- och miljödomstolen och det kan därmed konstateras att den materiella processledningen inte har varit tillräcklig på det sätt som föreskrivs i de bestämmelser som reglerar detta och som redogjorts för tidigare. I detta fall har fastighetsägaren inte heller företrätts av ett juristombud vilket ytterligare får anses öka kraven på domstolens processledning i denna typ av mål. Mark- och miljödomstolen har således brustit i den materiella processledningen både när det gäller att klarlägga PH yrkanden och grunder och kommunens inställning till dessa samt när det gäller att se till att utredningen i målet fått den inriktning och omfattning som krävs för att avgöra målet.

Bristerna i mark- och miljödomstolens handläggning av målet utgör ett rättegångsfel. Eftersom felet kan antas ha inverkat på målets utgång och det inte utan väsentlig olägenhet kan avhjälpas i överinstansen ska mark- och miljödomstolens dom enligt 50 kap. 28 § rättegångsbalken undanröjas och målet återförvisas till mark- och miljödomstolen för fortsatt behandling.

Beslutet får enligt 54 kap. 3 § andra stycket rättegångsbalken inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Henrik Löv och Roger Wikström, referent, tekniska rådet Jan Gustafsson samt hovrättsrådet Li Brismo.

Föredragande har varit Julia Nyberg.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2016-06-22
meddelad i
Växjö

Mål nr M 305-16

KÄRANDE
PH

SVARANDE
Båstads kommun
c/o Nordvästra Skånes Vatten och Avlopp AB
Box 2022
250 02 Helsingborg

Ombud:
SV

SAKEN
Anläggningsavgift för allmän va-tjänst (spillvatten) avseende fastigheten XXX i
Båstads kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen ogillar käromålet.

Dok.Id 357852

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 130 E-post: mmd.vaxjo@dom.se www.vaxjotingsratt.domstol.se	0470-560 125	måndag – fredag 08:00-16:00

BAKGRUND

Kommunstyrelsen i Båstads kommun beslutade den 12 september 2012, § 227, att fastställa verksamhetsområde för kommunalt vatten-, spill- och dagvatten enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster, LAV. Fastigheten XXX ligger enligt beslutet inom verksamhetsområde för spillvatten.

YRKANDEN M.M.

PH (kärande) bestrider, som det får uppfattas, den gjorda fakturering-en. H fick den 11 april 2014 en faktura från Båstads kommun på 50 591 kr gällande grundavgift, serviceavgift och lägenhetsavgift. I brev daterat den 12 oktober 2014 står det att ”alla husägare i området ska vara med och betala”. H har frågat grannarna på Vistorpsvägen om de har fått en faktura på anläggningsavgift. Ingen av de fyra tillfrågade har fått någon faktura. Efter bestridande av fakturan från april 2014 fick han brev daterat den 29 oktober 2014 där H får besked att miljöavdelningen anser att fastigheten ligger inom verksamhetsområdet för spillvatten. Genom ytterligare ett brev den 15 januari 2015 framgår att fakturan på 50 591 kr ska betalas eftersom det ”finns en spillvattenservice framdragen till er tomtgräns”. Enligt grannarna som bor i sina hus året om har det aldrig grävts utmed Vistorpsvägen. När H ber en handläggare i kommunen komma ut och bevisa att det finns en spillvattenservice får H ett nekande svar. Den sista påminnelsen, med förfalldatum den 13 februari 2015, har också bestridits eftersom:

1. Kommunen inte samverkat med H som de enligt kommunallagen ska göra.
2. Det inte finns någon anslutning grävd. Enligt ritningen ligger den i en 100-årig gammal häck. Men ingen har sett att den har grävts.
3. Då ingen av grannarna har fått faktura på en anläggningsavgift så blir H ensam om att betala ledningen.
4. Den anläggning som finns på fastigheten används cirka 3 veckor/år och blev godkänd våren 2014 av miljöchefen i Båstad.
5. H är den icke fast boende i området samtidigt som han är den ende ensamstående och alltså inte belastar anläggningen mest.

Vid domstolens muntliga förberedelse uppger H att han alltjämt bestrider kommunen fordran. När han köpte fastigheten 1997 ville han ansluta sig till det kommunala VA-nätet men fick då beskedet att han inte fick ansluta sig, eftersom man inte ville belasta avloppsnätet. Han anlade då en enskild anläggning i form av trekammarbrunn med efterföljande infiltrationsanläggning. Han har med undantag för en kort tid i samband med en skilsmässa aldrig bott på fastigheten som varit obebodd sedan 1981. Det är märkligt att bara han är föremål för anläggningsavgift när grannarna, som dessutom är bofasta, inte är det. Han har ett beslut från miljökontoret att han får använda sin avloppsanläggning i 15 år, men den är nästan inte använd överhuvudtaget. Enligt hans grannar ligger förbindelsepunkten på andra sidan huset där det finns ett brunnslock i betong. Fastigheten XXX tillkom genom fastighetsreglering först år 1997.

H har vid slutförande av talan uppgett att han bestrider fakturan på 50 591 kr med nr 10605664 daterad den 11 augusti 2014 med hänvisning till preskriptions-tiden. Vidare hänvisar H till dom 1987-12-01 DTVA 38 mål nr TVa 326/87 samt information från konsumentombudsmannen gjord per telefon 2016-04-26. Sedan en rättelse i senaste skrivelsen. XXX är inte en avstyckning från XXY utan en sammanslagning av fastigheterna XXY och XXZ enligt brev från LRF Konsult daterat 1997-05-22. 1997 ville H ansluta sig till kommunens avloppsnät men fick ett muntligt nekande besked av dåvarande mil-jöchef i Båstads kommun, B W. I stället ålades H att gräva ett eget avloppssystem för att inte belasta Båstads kommuns nät. Avslutningsvis framför H att han inte tidigare fått något meddelande om att den egengrävda av-loppsanläggningen inte skulle gälla mer än i 15 år. I detta fall är det avsändaren som är skyldig att bevisa att det påstådda brevet är skickat och mottaget.

Båstads kommun (svarande) bestrider H yrkande och framför att XXX ingår i verksamhetsområde för spillvatten och att meddelande om förbindelsepunkt har skickats till fastighetsägaren. Därmed anser Båstads kommun att fastighetsägaren ska betala anläggningsavgiften för spillvatten. Kommunen har som grund för sitt bestridande anfört att vid en genomgång av samtliga abonnenter i

Båstads kommun har det framkommit att XXX ligger inom verksamhets-området för spillvatten och att det finns en spillvattenservis framdragen till tomt-gräns. Någon anläggningsavgift har dock aldrig debiterats fastighetsägaren. Spillvattenledningen är anlagd 1974 och även spillvattenservisen anlades då. Vid en filmning av spillvattenledningen den 27 augusti 2015 har det konstaterats att spillvattenservisen verkligen finns. Några av grannfastigheterna är redan anslutna till den kommunala spillvattenledningen medan andra inte har några serviser anlagda fram till tomtgräns eller inte ligger inom verksamhetsområdet för spillvatten. Förbindelsepunkt för spillvatten har anvisats fastighetsägaren och faktura på anläggningsavgiften har därefter skickats till fastighetsägaren enligt Båstads kommuns va-taxa. Enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster, 24 och 25 §§, ska en fastighetsägare betala anläggningsavgift om fastigheten ligger inom verksamhetsområdet och om huvudmannan har ordnat en förbindelsepunkt och meddelat fastighetsägaren om den. Enligt 4 § i Båstads kommuns va-taxa inträder avgiftsskyldigheten – anläggningsavgift för spillvatten – när huvudmannen upprättat förbindelsepunkt och fastighetsägaren informerats om förbindelsepunktens läge. Efter kontakter med miljöförvaltningen angående den enskilda avloppslösningen på fastigheten skriver förvaltningen ”*Aktuell fastighet ingick i miljöavdelningens avloppsinventering 2014. Dåvarande handläggare skriver i inspektionsrapporten att avloppsvattnet genomgår godkänd rening. Även om anläggningens funktion är okej behövs ett tillstånd. Givet tillstånd från 1997 har precis som F J, Båstads kommun, skriver upphört att gälla i samband med att verksamhetsområdet utökats. Avloppet lever med andra ord inte upp till de krav som ställs i 13 § förordning 1998:899 om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd eftersom tillstånd saknas.*”

Vid domstolens muntliga förberedelse vidhåller Båstads kommun sin fordran och uppger i huvudsak följande. Vid en översyn hittades ett antal förbindelsepunkter för vilka det inte betalats någon anslutningsavgift. Ett brev skickades till P H den 21 maj 2014 där han informerades om att hans fastighet ligger inom ett verksamhetsområde för spillvatten, att en servis tillhör fastigheten och att en faktura för anläggningsavgift skulle skickas ut. Enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster har kommunen rätt att kräva in avgiften även om fastigheten inte är ansluten

till VA-anläggningen. Om bättre rening än den kommunala anläggningen kan anordnas är det dock möjligt att få dispens. Det är oklart när beslutet som infogade den aktuella fastigheten i verksamhetsområdet togs. Ledningen öster om fastigheten går några meter närmre huset än vad som syns på kartan som skickats till fastighetsägaren. Det röda strecket är huvudledningen som anlades 1974. Servisen öster om huset tillhör fastigheten. Tillståndet för den enskilda anläggningen upphör enligt tillståndet att gälla när anslutning till den kommunala anläggningen kan ske. Brunnen öster om byggnaden är en nedstigningsbrunn. Det finns inte någon brunn vid spillvattenservisen. Det är oklart om det finns något beslut på att ledningarna ska byggas ut men det har funnits ett beslut om verksamhetsområde även före 2013. Om det fanns en förbindelsepunkt år 1997 när P H ville ansluta sig och han nekades anslutning gjorde kommunen fel.

Kommunen har härefter kompletterat det man tidigare framfört. Fastigheten XXX är en avstyckning från XXY. Denna ursprungsfastighet finns inte längre kvar utan har blivit styckad till flera mindre fastigheter. XXY har inte betalat någon anläggningsavgift för kommunalt spillvatten. Båstads kommun har åter kontrollerat om anläggningsavgiften för spillvatten blivit debiterad XXX. Det har den inte. Beslut om att XXX skulle ligga inom verksamhetsområde för kommunal vatten- och avloppsförsörjning togs den 25 februari 1976. Beslutet avsåg ”Kustledning etapp III” och dokumentation kring kustledningsärendet påvisar ledningskartor från området där XXX är belägen. Vid besök på plats har det konstaterats att det är tekniskt möjligt att ansluta till den förbindelsepunkt för spillvatten som anvisats fastigheten. Anslutning till förbindelsepunkten är möjlig utan pumpning. Någon lista över vilka fastigheter som ligger inom respektive verksamhetsområde finns inte. Enligt 7 § lagen om allmänna vattentjänster ska det framgå vilka fastigheter som beslut verksamhetsområde gäller för. Det finns kartunderlag som tydligt visar vilka fastigheter som ingår i respektive verksamhetsområde.

DOMSKÄL

Målet har den 1 januari 2016 överlämnats till Växjö tingsrätt, mark- och miljödomstolen från Staten Va-nämnd när Va-nämndens verksamhet upphörde. Mark- och miljödomstolen har berett parterna tillfälle att skriftligt slutföra sin talan i målet. Mark- och miljödomstolen avgör målet utan huvudförhandling med stöd av 42 kap. 18 § första stycket 5 rättegångsbalken.

Frågan i målet gäller om Båstads kommun äger rätt att enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV) fakturera ägaren till XXX anläggningsavgift för spillvatten.

Av LAV framgår i 24 § att en fastighetsägare ska betala avgifter för en allmän va-anläggning om fastigheten finns inom va-anläggningens verksamhetsområde. Vidare framgår av 25 § i LAV att en avgift enligt 24 § ska avse vattentjänster som tillhandahålls fastigheten genom en förbindelsepunkt från det att huvudmannan har ordnat förbindelsepunkten och informerat fastighetsägaren om denna.

Båstads kommun har genom kommunala beslut med tillhörande kartunderlag visat att XXX är belägen inom verksamhetsområdet för vattentjänsten spillvatten. Det framgår även av handlingar som kommunen lämnat in till domstolen att kommunen meddelat fastighetsägaren om läget för förbindelsepunkten för spillvatten. H har inte visat att motsatsen skulle föreligga. Att ledningen har anlagts 1974 förändrar inte frågan om avgiftsskyldigheten eftersom denna inträder när förbindelsepunkten meddelats.

H har hänvisat till ett besked han fick 1997 av dåvarande miljöchef i Båstads kommun om att han skulle gräva ett eget avloppssystem för att inte belasta Båstads kommuns nät. Detta ligger utanför ramen för detta mål och får hanteras i annan ordning.

Eftersom avgiftsskyldigheten inträder i och med att va-huvudmannen meddelat fastighetsägaren förbindelsepunktens läge räknas preskriptionen från denna tidpunkt.

Ett första meddelande om förbindelsepunkt är daterat den 21 maj 2014 och fordran kan därför inte anses vara preskriberad, eftersom det normalt är tre års preskriptionstid för denna typ av konsumentfordran.

Sammanfattningsvis finner mark- och miljödomstolen att det inte föreligger skäl att bifalla H talan. Käromålet ska därför ogillas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 425)

Överklagande senast den 13 juli 2016.

Anders Enroth

Mats Jansson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Anders Enroth, ordförande och tekniska rådet Mats Jansson.

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL DÄR MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN ÄR FÖRSTA INSTANS

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen och det måste ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn samt datum för domen och målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende mark- och miljödomstolens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Har en omständighet eller ett bevis som åberopas i Mark- och miljööverdomstolen inte lagts fram tidigare, ska klaganden förklara anledningen till omständigheten eller beviset inte åberopats i mark- och miljödomstolen. **Skriftliga bevis** som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det ska hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, ska han eller hon ange det och skälen till detta. Klaganden ska också ange om han eller hon vill att motparten ska infinna sig personligen vid huvudförhandling i Mark- och miljööverdomstolen.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.